

TRADITIONAL SPORTS IN THANH HOA PROVINCE

Dong Huong Lan

Thanh Hoa University of Culture, Sports and Tourism

Email: donghuonglan@dvttd.edu.vn

Received: 10/03/2026

Reviewed: 12/03/2026

Revised: 17/03/2026

Accepted: 08/04/2026

Released: 15/04/2026

Traditional sports are physical activities closely linked to community life, shaped and preserved based on natural conditions, ecological environments, and the cultural characteristics of ethnic groups. In Thanh Hoa, traditional sports are diverse, reflecting local cultural identity and playing an important role in the spiritual life of the people. However, the preservation and development of these sports still face many limitations and challenges. Therefore, researching, systematizing, and proposing suitable solutions are necessary to protect cultural values and promote the sustainable cultural and social development of the province.

Keywords: Traditional sports; Cultural values; Sustainable development; Thanh Hoa.

1. Giới thiệu

Thể thao truyền thống là một bộ phận quan trọng trong hệ thống văn hóa của dân tộc Việt Nam, có ảnh hưởng sâu sắc đến đời sống tinh thần và thể chất cộng đồng. Các hoạt động này gắn với lao động sản xuất, sinh hoạt cộng đồng và nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, thường được tổ chức trong các dịp lễ hội, Tết truyền thống. Không chỉ có ý nghĩa rèn luyện sức khỏe, thể thao truyền thống còn góp phần bảo tồn bản sắc văn hóa, tăng cường tinh thần đoàn kết và làm phong phú đời sống văn hóa - xã hội. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhấn mạnh việc kế thừa và phát huy giá trị văn hóa dân tộc, trong đó có thể thao truyền thống, gắn với xây dựng nền văn hóa “dân tộc, khoa học và đại chúng” [2].

Ở Việt Nam, mỗi vùng miền đều có những môn thể thao dân gian đặc trưng gắn với phong tục, lễ hội và bối cảnh lịch sử địa phương. Tại Thanh Hóa, một tỉnh có nền văn hóa dân gian phong phú, nhiều môn thể thao truyền thống như Đẩy gậy, Bắn nỏ, Tung còn, Bơi trái, Cà kheo... không chỉ là hoạt động vận động mà còn mang ý nghĩa biểu trưng về mùa màng, sức mạnh, sự đoàn kết và khát vọng cộng đồng. Hiện nay, các địa phương trong tỉnh vẫn duy trì và tổ chức thường xuyên các hội thi, hội thao, góp phần bảo tồn di sản văn hóa phi vật thể và khơi dậy bản sắc dân tộc.

Tuy nhiên, phần lớn các nghiên cứu về thể thao truyền thống tại Thanh Hóa mới dừng ở mô tả, thiếu các phân tích hệ thống và định lượng. Vì vậy, nghiên cứu này nhằm hệ thống hóa các môn thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa, làm rõ giá trị và ý nghĩa, đồng thời đề xuất giải pháp bảo tồn và phát triển. Kết quả nghiên cứu sẽ cung cấp cơ sở khoa học phục vụ xây dựng chính sách phát triển thể dục thể thao gắn với bảo tồn văn hóa truyền thống địa phương.

2. Tổng quan nghiên cứu vấn đề

Vấn đề nghiên cứu về thể thao truyền thống trên thế giới tuy chưa được quan tâm nhiều như các môn thể thao hiện đại, nhưng bước đầu đã khẳng định vai trò quan trọng của loại hình này trong đời sống cộng đồng. Công trình “*Research Study on Traditional Game Sports*” của Maryuni Maryuni và Ahmad Nasrulloh (2021) cho rằng thể thao truyền thống là một bộ phận quan trọng của thể thao giải trí cộng đồng, bao gồm các trò chơi dân gian mang tính bản địa, có yếu tố vận động thể chất, có hoặc không sử dụng dụng cụ hỗ trợ [9]. Các tác giả nhấn mạnh rằng việc bảo tồn và phát triển thể thao truyền thống cần dựa trên quá trình khai thác, gìn giữ và phát huy các giá trị văn hóa vốn có trong đời sống cộng đồng, qua đó góp phần duy trì thói quen tập luyện thể dục thể thao và bảo tồn bản sắc văn hóa địa phương.

Cùng hướng nghiên cứu này, Dedi Nofrizal và cộng sự (2024) khẳng định thể thao truyền thống là một trong những yếu tố quan trọng góp phần duy trì và bảo tồn bản sắc văn hóa vùng miền trong bối cảnh toàn cầu hóa [10]. Bên cạnh đó, Norhasdalina Hasim và cộng sự (2025) đã chỉ ra rằng thể thao truyền thống không chỉ có ý nghĩa trong rèn luyện sức khỏe mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc tăng cường sự gắn kết giữa học sinh, phát triển tinh thần đồng đội và khơi dậy các giá trị văn hóa bản địa trong môi trường giáo dục [8].

Ở Việt Nam, các công trình nghiên cứu về thể thao truyền thống tương đối phong phú, được tiếp cận dưới nhiều góc độ lý luận và thực tiễn. Công trình của Mai Văn Muôn (1995) đã xây dựng cơ sở lý luận và thực tiễn về sự hình thành, phát triển các môn thể thao truyền thống dân tộc. Trên cơ sở kế thừa các giá trị văn hóa dân tộc, thông qua tổ chức thi đấu và khảo nghiệm thực tiễn, tác giả đã đề xuất đưa một số môn thể thao truyền thống vào hệ thống thi đấu quốc gia như đá cầu, đồng thời tiếp tục hoàn thiện các môn khác như vật dân tộc, võ cổ truyền, đua thuyền, bắn nỏ [3].

Tiếp đó, nghiên cứu của Nguyễn Đức Ninh (2004) về “*Phát triển thể thao dân tộc trong các trường trung học cơ sở tỉnh Thái Nguyên*” đã đề xuất việc tích hợp các môn thể thao truyền thống vào chương trình giáo dục phổ thông nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục thể chất [4]. Trong công trình khoa học cấp Bộ “*Nghiên cứu khôi phục và phát triển các trò chơi phổ cập ở nông thôn và trong lễ hội truyền thống ở Việt Nam*”, Đặng Thị Hồng Nhung (2019) đã xây dựng danh mục các trò chơi dân gian phổ biến, qua đó cung cấp cơ sở khoa học cho việc hệ thống hóa và định hướng phát triển các môn thể thao truyền thống ở Việt Nam [5].

Ngoài ra, nghiên cứu của Đỗ Hữu Trường và cộng sự về “*Đặc điểm thói quen tập luyện thể dục thể thao của người dân khu vực miền núi, miền Trung và miền Nam Việt Nam*” cho thấy các môn thể thao truyền thống như đẩy gậy, kéo co, bắn cung, bắn nỏ, đá cầu, cờ tướng... được đông đảo người dân tham gia tập luyện [6]. Đồng thời, nghiên cứu cũng chỉ ra đặc điểm nổi bật của thể thao truyền thống là hình thức tập luyện chủ yếu mang tính tự phát, theo nhóm bạn hoặc CLB không thu phí, chưa phát triển mạnh theo hướng chuyên nghiệp hóa và tổ chức bài bản.

Đối với tỉnh Thanh Hóa, mặc dù là địa phương có nền văn hóa phong phú, đa dạng với nhiều loại hình thể thao truyền thống đặc sắc, nhưng cho đến nay vẫn còn thiếu các công trình nghiên cứu mang tính hệ thống, đặc biệt là trong việc xây dựng danh mục và tiêu chí xác định các môn thể thao truyền thống. Đây chính là khoảng trống khoa học cần tiếp tục được nghiên cứu nhằm tạo cơ sở lý luận và thực tiễn cho công tác bảo tồn, phát triển thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh trong giai đoạn hiện nay.

3. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng kết hợp phương pháp định tính và định lượng nhằm xác định hệ thống tiêu chuẩn và nhận diện các môn thể thao truyền thống.

Phương pháp định tính được thực hiện thông qua phân tích tài liệu, khảo sát thực địa, quan sát và thảo luận chuyên gia với giảng viên, huấn luyện viên, cán bộ Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch và Phòng Văn hóa - Xã hội. Mục đích nhằm xây dựng các tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống và hệ thống các môn thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa.

Phương pháp định lượng được sử dụng gồm: Thống kê và xử lý số liệu, sử dụng hệ số Cronbach's Alpha và tương quan biến - tổng để phân tích độ tin cậy của các tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống. Mẫu nghiên cứu gồm 30 chuyên gia trong lĩnh vực thể dục thể thao và quản lý văn hóa tại địa phương.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Đặc điểm của các môn thể thao truyền thống

Từ thời cổ đại, các xã hội phương Đông đã hình thành và phát triển tư tưởng “dưỡng sinh”, coi trọng việc rèn luyện thân thể gắn với sự điều hòa “ý - khí - lực” nhằm duy trì và nâng cao sức khỏe. Trên nền tảng đó, nhiều hình thức vận động như võ thuật, khí công và các trò chơi dân gian đã ra đời, được lưu truyền qua nhiều thế hệ, vừa phục vụ mục đích rèn luyện thể chất, tự vệ, vừa gắn bó mật thiết với đời sống văn hóa, tín ngưỡng và môi trường sinh thái của cộng đồng.

Thể thao truyền thống là một bộ phận quan trọng của nền văn hóa Việt Nam, có vai trò quan trọng đối với đời sống tinh thần, thể lực của nhân dân ta, gắn liền với cuộc sống lao động và sự nghiệp bảo vệ đất nước, chống giặc ngoại xâm của nhân ta. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng tha thiết kêu gọi toàn dân gắng tập thể dục và cần tạo ra các phong trào thể dục thể thao sâu rộng trong các tầng lớp nhân dân, trong đó các hoạt động thể thao truyền thống là một phương pháp vừa duy trì rèn luyện sức khỏe, vừa phát huy các giá trị tốt đẹp của dân tộc [1, tr. 241].

Từ khái niệm truyền thống là thói quen hình thành đã lâu đời trong đời sống và nếp nghĩ, được truyền lại từ thế hệ này sang thế hệ khác [7, tr. 1053]. Thể thao truyền thống được hiểu là những hình thức hoạt động vận động thể chất có nguồn gốc từ đời sống lao động, sinh hoạt và tín ngưỡng của cộng đồng, được hình thành trong tiến trình lịch sử và được truyền nối qua nhiều thế hệ bằng con đường thực hành xã hội, thường xuất hiện trong các lễ hội, phong tục, tín ngưỡng và các sự kiện cộng đồng. Các hoạt động này không chỉ góp phần rèn luyện sức khỏe mà còn tạo không gian giao lưu, giải trí và thể hiện bản sắc văn hóa của cộng đồng. Do vậy, việc bảo tồn và phát triển thể thao truyền thống không chỉ nhằm duy trì các giá trị văn hóa, phong tục và bản sắc dân tộc mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc phát triển phong trào thể dục thể thao quần chúng, nâng cao sức khỏe và củng cố đời sống văn hóa - xã hội.

Việc xác định đặc điểm của các môn thể thao truyền thống không chỉ mang ý nghĩa nhận diện đối tượng nghiên cứu mà còn là cơ sở khoa học để phân loại, đánh giá và đề xuất các giải pháp bảo tồn, phát triển trong bối cảnh hiện nay. Trên cơ sở kế thừa các quan điểm nghiên cứu trong lĩnh vực văn hóa học và khoa học thể dục thể thao, có thể khái quát một số đặc điểm cơ bản của các môn thể thao truyền thống như sau:

Thứ nhất, thể thao truyền thống có nguồn gốc từ đời sống lao động, sinh hoạt hoặc tín ngưỡng của cộng đồng và được hình thành trong tiến trình lịch sử lâu dài. Theo Mai Văn Muôn (1995), phần lớn các môn thể thao dân tộc ở Việt Nam được chuyên hóa từ các hoạt động thực tiễn như săn bắt, sản xuất hoặc huấn luyện quân sự, sau đó dần được chuẩn hóa

thành các hình thức thi đấu [3]. Đặc điểm này cho phép phân biệt rõ giữa thể thao truyền thống với các môn thể thao hiện đại có nguồn gốc du nhập từ bên ngoài.

Thứ hai, thể thao truyền thống mang tính kế thừa rõ nét, được duy trì thông qua các hình thức truyền khẩu, truyền nghề và thực hành xã hội trong cộng đồng. Đây là đặc trưng điển hình của di sản văn hóa phi vật thể, trong đó quá trình bảo tồn chủ yếu diễn ra thông qua thực hành sống thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào văn bản hóa. Tính liên tục trong truyền dạy chính là điều kiện quan trọng để một hiện tượng văn hóa được công nhận là truyền thống.

Thứ ba, thể thao truyền thống có tính cộng đồng cao và gắn liền với một không gian thực hành cụ thể. Theo Đặng Thị Hồng Nhung (2019), các hình thức vận động truyền thống luôn tồn tại trong một không gian xã hội xác định, nơi cộng đồng vừa là chủ thể sáng tạo, vừa là chủ thể thực hành và thụ hưởng [5]. Điều này giúp phân biệt thể thao truyền thống với các môn thể thao chuyên nghiệp hiện đại vốn có xu hướng tách rời khỏi bối cảnh xã hội nguyên thủy.

Thứ tư, thể thao truyền thống có cấu trúc luật lệ và hình thức vận động đặc thù. Mặc dù mang tính dân gian, các môn thể thao này vẫn tồn tại dưới những quy tắc nhất định do cộng đồng thiết lập và duy trì tương đối ổn định. Các quy tắc này có thể chưa được văn bản hóa đầy đủ, song vẫn đảm bảo tính chuẩn mực trong tổ chức và thi đấu, qua đó tạo cơ sở để phân biệt giữa trò chơi dân gian thuần túy và môn thể thao truyền thống.

Thứ năm, các môn thể thao truyền thống hàm chứa và biểu đạt những giá trị văn hóa đặc trưng của cộng đồng, bao gồm tri thức dân gian, quan niệm sống, chuẩn mực đạo đức và bản sắc tộc người. Như Maryuni Maryuni đã chỉ ra, thể thao truyền thống không chỉ là hoạt động thể chất mà còn là phương tiện bảo tồn và truyền tải các giá trị văn hóa cộng đồng [9]. Chính vì vậy, các môn thể thao này thường được cộng đồng địa phương công nhận và duy trì như một phần không thể tách rời của đời sống văn hóa.

4.2. Căn cứ xác định môn thể thao truyền thống

4.2.1. Tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống

4.2.1.1. Tiêu chuẩn về nguồn gốc lịch sử - xã hội

Tiêu chuẩn này phản ánh bản chất lịch sử - xã hội của môn thể thao thông qua quá trình hình thành, tồn tại và phát triển trong cộng đồng. Một môn thể thao được xác định là truyền thống khi có thời gian tồn tại đủ dài (≥ 50 năm), được lưu truyền qua nhiều thế hệ và duy trì sự ổn định tương đối về cấu trúc vận động.

4.2.1.2. Tiêu chuẩn về tính dân gian và đặc trưng bản địa

Tiêu chuẩn này thể hiện nguồn gốc hình thành gắn với thực tiễn lao động và sinh hoạt văn hóa, đồng thời phản ánh đặc trưng văn hóa vùng miền thông qua kỹ thuật vận động, luật chơi và dụng cụ thi đấu.

4.2.1.3. Tiêu chuẩn về sự tích hợp trong không gian lễ hội và phong tục

Tiêu chuẩn này phản ánh mức độ gắn kết của môn thể thao với các lễ hội, nghi lễ và sinh hoạt văn hóa cộng đồng, thể hiện tính đa chức năng của hoạt động thể chất.

4.2.1.4. Tiêu chuẩn về tính cộng đồng và mức độ tham gia

Tiêu chuẩn này thể hiện khả năng lan tỏa xã hội của môn thể thao thông qua mức độ tham gia rộng rãi của các nhóm đối tượng khác nhau trong cộng đồng.

4.2.1.5. Tiêu chuẩn về giá trị giáo dục thể chất và văn hóa

Tiêu chuẩn này phản ánh vai trò của môn thể thao trong phát triển thể lực, hình thành phẩm chất tâm lý - ý chí và giáo dục giá trị văn hóa.

4.2.2. Đánh giá độ tin cậy của các tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống

Sau khi xác lập được 05 tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống, nghiên cứu tiến hành kiểm định độ tin cậy của thang đo bằng hệ số Cronbach's Alpha và hệ số tương quan biến - tổng.

Bảng 1. Kết quả kiểm định độ tin cậy của các tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống

Mã	Nội dung tiêu chuẩn	Tương quan biến – tổng	Cronbach's Alpha
T1	Nguồn gốc lịch sử và tính kế thừa	0.61	0.79
T2	Tính dân gian và bản địa	0.67	0.77
T3	Gắn với lễ hội, phong tục	0.58	0.80
T4	Tính cộng đồng và mức độ tham gia	0.63	0.78
T5	Giá trị giáo dục thể chất và văn hóa	0.69	0.76

Kết quả ở Bảng 1 cho thấy tất cả các tiêu chuẩn đều có hệ số tương quan biến - tổng đều lớn hơn 0.3 (dao động từ 0.58 đến 0.69), đảm bảo yêu cầu về mức độ liên kết với thang đo tổng thể. Giá trị Cronbach's Alpha tổng thể đạt 0.82 (>0.8), chứng tỏ thang đo có độ tin cậy tốt. Đồng thời, hệ số Cronbach's Alpha của từng tiêu chuẩn đều thấp hơn hệ số tổng thể (0.82), cho thấy không có tiêu chuẩn nào làm giảm độ tin cậy của thang đo. Từ kết quả trên có thể khẳng định rằng 05 tiêu chuẩn đã đáp ứng được yêu cầu về tính khoa học, tính thực tiễn và khả năng áp dụng trong việc nhận diện, phân loại các môn thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa. Đồng thời, đây cũng là cơ sở quan trọng phục vụ công tác quản lý, bảo tồn và phát triển thể thao truyền thống trong bối cảnh hiện nay.

4.3. Hệ thống các môn thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa

Dựa trên quá trình nghiên cứu, khảo sát, quan sát thực tế tại nhiều địa phương của tỉnh Thanh Hóa và tham vấn các chuyên gia, nhà nghiên cứu cùng các cán bộ quản lý thể thao, chúng tôi xác định được hệ thống các môn thể thao truyền thống tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa như sau:

Bảng 2. Các môn thể thao truyền thống tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa

TT	Tên môn	Loại hình	Địa bàn
1.	Đánh đu	Trò chơi vận động dân gian (có tính thể thao hóa)	Đồng bằng
2.	Vật dân tộc	Môn võ thuật dân tộc	Đồng bằng
3.	Đi cà kheo đá bóng	Môn thể thao kỹ năng	Miền núi
4.	Kéo co	Môn thể thao phối hợp – tập thể	Phổ biến toàn tỉnh
5.	Bắn nỏ	Môn thể thao kỹ năng	Miền núi
6.	Đè khà (tương tự như vật tự do)	Đối kháng	Miền núi
7.	Đua thuyền	Môn thể thao dưới nước	Ven biển
8.	Đánh cầu lông gà	Trò chơi vận động dân gian (có tính thể thao hóa)	Miền núi
9.	Cờ người	Môn thể thao trí tuệ	Đồng bằng
10.	Đánh Tu lu	Trò chơi vận động dân gian (có tính	Miền núi

THỂ DỤC THỂ THAO

		thể thao hóa)	
11.	Tung còn	Môn thể thao mang yếu tố nghi lễ	Miền núi
12.	Đẩy gậy	Đối kháng	Miền núi
13.	Đi cà kheo	Môn thể thao kỹ năng	Ven biển
14.	Đánh mảng	Môn thể thao kỹ năng	Miền núi
15.	Chơi khăng	Trò chơi vận động dân gian (có tính thể thao hóa)	Miền núi
16.	Bơi trải	Môn thể thao dưới nước	Ven biển
17.	Đi cầu thăng bằng	Môn thể thao kỹ năng	Miền núi
18.	Võ Vovinam	Môn võ thuật dân tộc	Đồng bằng
19.	Cờ tướng	Môn thể thao trí tuệ	Đồng bằng
20.	Đánh cù	Trò chơi vận động dân gian (có tính thể thao hóa)	Đồng bằng
21.	Đá cầu	Môn thể thao kỹ năng	Phổ biến toàn tỉnh
22.	Ném pao	Trò chơi vận động dân gian (có tính thể thao hóa)	Miền núi

Như vậy, trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa các môn thể thao truyền thống không chỉ trải đều trên các địa phương của tỉnh mà còn đa dạng về loại hình. Nổi bật là nhóm trò chơi vận động dân gian có tính thể thao hóa như đánh đu, đánh tu lu, chơi khăng, đánh cù, ném pao... Đây là những hình thức vận động bắt nguồn từ sinh hoạt thường nhật, được chuẩn hóa dần qua thực hành cộng đồng để trở thành hoạt động mang tính thi đua, giải trí và giáo dục. Qua đó khẳng định thêm quan điểm chính các trò chơi dân gian là “nền tảng” quan trọng trong quá trình hình thành các môn thể thao truyền thống ở Việt Nam, trong đó yếu tố luật lệ và tính cạnh tranh được hình thành một cách tự nhiên, không tách rời bối cảnh văn hóa. Các thể thao đối kháng và võ thuật dân tộc như vật cổ truyền, đẩy gậy, đờn khả thể hiện rõ nét nhu cầu rèn luyện thể lực, kỹ năng chiến đấu và tinh thần thượng võ của cộng đồng. Các môn này có nguồn gốc từ hoạt động lao động và quân sự, sau đó được nghi thức hóa trong không gian lễ hội. Các môn thể thao kỹ năng và phối hợp, bao gồm bắn nỏ, đi cà kheo, đá cầu, đi cầu thăng bằng, kéo co... Các môn này đòi hỏi sự kết hợp giữa thể lực, kỹ thuật và khả năng phối hợp cá nhân và tập thể. Đặc biệt, kéo co là một môn khá phổ biến đã được công nhận là Di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia, qua đó cho thấy giá trị văn hóa to lớn của nó. Thanh Hóa là tỉnh có đường bờ biển dài, nhiều lễ hội truyền thống liên quan đến văn hóa biển như lễ hội cầu ngư là nơi phổ biến các môn thể thao dưới nước như đua thuyền, bơi chải. Các hoạt động này có nguồn gốc từ kỹ năng sinh tồn và lao động ngư nghiệp, đồng thời được tổ chức trong khuôn khổ lễ hội, tạo nên sự kết hợp giữa yếu tố thi đấu và nghi lễ.

4.4. Giá trị của các môn thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa

Các môn thể thao truyền thống trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa không chỉ là hình thức vận động thể chất đơn thuần mà còn hàm chứa hệ giá trị đa chiều, phản ánh sâu sắc đời sống văn hóa, xã hội của cộng đồng cư dân.

4.4.1. Giá trị văn hóa

Thể thao truyền thống là một bộ phận cấu thành của di sản văn hóa phi vật thể, có vai trò quan trọng trong việc bảo tồn và truyền tải bản sắc dân tộc qua các thế hệ. Thông qua thực

hành thể thao, các giá trị như tinh thần thượng võ, ý thức cộng đồng, quan niệm về con người và tự nhiên được tái hiện và duy trì một cách sinh động.

4.4.2. Giá trị xã hội

Phần lớn các môn thể thao được tổ chức trong khuôn khổ lễ hội hoặc sinh hoạt cộng đồng, nơi cá nhân không tồn tại tách biệt mà hòa nhập vào tập thể. Các hoạt động như kéo co, đua thuyền hay các trò chơi tập thể không chỉ mang tính thi đấu mà còn tạo ra không gian giao lưu, tăng cường sự gắn kết và củng cố cấu trúc xã hội truyền thống. Nghiên cứu gần đây về thể thao truyền thống trong khu vực ASEAN cũng khẳng định vai trò của các hoạt động này như một “cầu nối giao lưu nhân dân”, góp phần tăng cường sự đoàn kết và phát triển bền vững cộng đồng [11]

4.4.3. Giá trị giáo dục

Các môn thể thao truyền thống phản ánh trực tiếp quá trình lao động, sinh tồn và đấu tranh của cộng đồng cư dân. Nhiều môn thể thao có nguồn gốc từ thực tiễn sản xuất (đua thuyền, kéo co) hoặc từ hoạt động quân sự (vật, võ thuật), qua đó lưu giữ ký ức lịch sử dưới dạng các thực hành văn hóa. Như vậy, thể thao truyền thống không chỉ là “trò chơi” mà còn là “tư liệu sống”, giúp nhận diện lịch sử xã hội và văn hóa của địa phương.

4.4.4. Giá trị kinh tế và du lịch

Ngày nay, khi du lịch ngày càng phát triển, các môn thể thao truyền thống khi được tích hợp vào sản phẩm du lịch sẽ góp phần tạo nên sức hấp dẫn đặc thù cho địa phương. Định hướng phát triển công nghiệp văn hóa ở Việt Nam hiện nay cũng nhấn mạnh vai trò của hoạt động thể thao trong việc gắn kết với du lịch, giải trí và dịch vụ, qua đó khai thác hiệu quả các giá trị văn hóa bản địa. Đối với Thanh Hóa, hệ thống thể thao truyền thống phong phú chính là nguồn tài nguyên văn hóa quan trọng để phát triển du lịch cộng đồng và du lịch trải nghiệm.

5. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy việc xây dựng hệ tiêu chuẩn xác định môn thể thao truyền thống tại Thanh Hóa được tiếp cận theo hướng liên ngành, đảm bảo tính toàn diện giữa các khía cạnh lịch sử – văn hóa – xã hội – giáo dục thể chất. Hệ thống 05 tiêu chí phản ánh bản chất thể thao truyền thống như một hiện tượng vận động mang tính văn hóa – xã hội đặc thù, đồng thời đáp ứng yêu cầu đo lường và kiểm định bằng phương pháp thống kê trong khoa học thể dục thể thao.

So sánh với các nghiên cứu trước, cách tiếp cận có sự tương đồng khi đều thừa nhận thể thao truyền thống chịu chi phối bởi các yếu tố lịch sử, văn hóa và xã hội. Tuy nhiên, nghiên cứu này có điểm mới ở việc cụ thể hóa các yếu tố định tính thành hệ tiêu chuẩn có cấu trúc rõ ràng, có khả năng lượng hóa và kiểm định độ tin cậy, qua đó nâng cao tính khách quan trong nhận diện và phân loại. Kết quả phân loại 22 môn thể thao truyền thống tại Thanh Hóa cho thấy sự phân bố theo đặc trưng sinh thái – văn hóa, trong đó trò chơi dân gian chiếm ưu thế, còn các môn đối kháng, võ thuật và thể thao tự nhiên phản ánh mối quan hệ giữa môi trường sống và hoạt động vận động truyền thống.

6. Kết luận

Quá trình nghiên cứu và khảo sát đã cung cấp cơ sở khoa học tương đối toàn diện về các môn thể thao truyền thống tại tỉnh Thanh Hóa, làm rõ đặc điểm, giá trị và vai trò của chúng trong đời sống văn hóa – xã hội. Đây là căn cứ quan trọng phục vụ công tác nhận diện, phân loại và hệ thống hóa các môn thể thao truyền thống, góp phần nâng cao hiệu quả quản lý, bảo tồn và phát triển trong giai đoạn hiện nay.

Kết quả nghiên cứu là cơ sở vận dụng hệ tiêu chuẩn đã xây dựng để xác định và phân loại các môn thể thao truyền thống một cách chính xác, đồng thời định hướng giải pháp bảo tồn phù hợp với thực tiễn địa phương. Nghiên cứu cũng góp phần thúc đẩy phong trào thể dục thể thao quần chúng, tăng cường vai trò của thể thao truyền thống trong lễ hội và sinh hoạt cộng đồng, qua đó vừa bảo tồn bản sắc văn hóa vừa nâng cao sức khỏe nhân dân.

Tài liệu tham khảo

Tài liệu tiếng Việt

- [1]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, (2011), Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, tập 4.
- [2]. Mai Văn Muôn (1990), *Thể thao dân tộc ở Việt Nam*, Nhà xuất bản TĐTT, Hà Nội.
- [3]. Mai Văn Muôn (1995), *Nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn của sự hình thành, phát triển môn thể thao dân tộc ở Việt Nam*, Luận án Tiến sĩ, Viện Khoa học Thể dục thể thao.
- [4]. Nguyễn Đức Ninh (2004), *Nghiên cứu phát thể thao dân tộc trong các trường trung học cơ sở ở tỉnh Thái Nguyên*, Luận án Tiến sĩ, Viện Khoa học Thể dục thể thao.
- [5]. Đặng Thị Hồng Nhung (2019), *Nghiên cứu khôi phục và phát triển các trò chơi phổ cập ở nông thôn và trong lễ hội truyền thống ở Việt Nam*, Đề tài cấp bộ, Viện Khoa học Thể dục thể thao.
- [6]. Đỗ Hữu Trường và cộng sự (2020), *Đặc điểm thói quen tập luyện thể dục thể thao của người dân tập luyện thể dục thể thao thường xuyên khu vực miền núi miền Bắc, miền Trung và miền Nam Việt Nam*, Tạp chí *Khoa học Đào tạo và Huấn luyện thể thao*, số 3, tr. 16-22.
- [7]. Viện ngôn ngữ học (2003), *Từ điển Tiếng Việt*, Nhà xuất bản Đà Nẵng.

Tài liệu tiếng Anh

- [8]. Hasim, N., et al. (2025), *Traditional sports as a catalyst for unity among high school students: Challenges and opportunities*, *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, Vol 9(5), p.3462-3472.
- [9]. Maryuni Maryuni và Ahmad Nasrulloh (2021), *Research Study on Traditional Game Sports*, *Advances in Health Sciences Research*, Vol 43, p.261-265.
- [10]. Nofrizal, D., et al. (2024), *The role of traditional sports in maintaining and preserving regional culture facing the era of society 5.0*, *Retos: Nuevas Tendencias en Educación Física, Deportes y Recreación*, Vol 60, p.352–361.

CÁC MÔN THỂ THAO TRUYỀN THỐNG TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH THANH HÓA

Đông Hương Lan

Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch Thanh Hóa

Email: donghuonglan@dvttdt.edu.vn

Ngày nhận bài: 10/03/2026

Ngày phản biện: 12/03/2026

Ngày tác giả sửa: 17/03/2026

Ngày duyệt đăng: 08/04/2026

Ngày phát hành: 15/04/2026

Thể thao truyền thống là hoạt động thể chất gắn với đời sống cộng đồng, được hình thành và lưu truyền dựa trên điều kiện tự nhiên, môi trường sinh thái và đặc trưng văn hóa tộc người. Tại Thanh Hóa, các môn thể thao truyền thống khá phong phú, phản ánh bản sắc văn hóa địa phương và giữ vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần nhân dân. Tuy nhiên, công tác bảo tồn và phát triển hiện còn nhiều hạn chế và thách thức. Vì vậy, việc nghiên cứu, hệ thống hóa và đề xuất giải pháp phù hợp là cần thiết nhằm bảo vệ giá trị văn hóa và thúc đẩy phát triển bền vững văn hóa – xã hội của tỉnh.

Từ khóa: Thể thao truyền thống; Giá trị văn hóa; Phát triển bền vững; Thanh Hóa.